

1 Innledning

Regjeringens overordnede mål for barnehagepolitikken er at alle familier som ønsker det skal ha et tilbud om barnehageplass til sine barn.

Etter barnehageloven § 7 har kommunene plikt til å sørge for at det finnes et tilstrekkelig antall barnehageplasser for barn under opplæringspliktig alder. Ordningen med investeringstilskudd er et viktig virkemiddel for å sørge for barnehageplass til alle som ønsker det. Investeringstilskuddet gis ved etablering av både kommunale og ikke-kommunale barnehager.

Investeringstilskuddet gis med en bindingstid på ti år.

Lov om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv. sikrer barnehageeier refusjon av merverdiavgift på kostnader som også dekkes av investeringstilskuddet. Investeringstilskuddet avkortes derfor tilsvarende barnehageeiers momskompensasjonskrav mot staten knyttet til kostnader det blir gitt investeringstilskudd for.

2 Formålet med tilskuddsordningen

Investeringstilskuddet er et engangstilskudd til nyetablerte barnehageplasser som tilfaller den som driver barnehagen (barnehageeier). Formålet med tilskuddsordningen er å sørge for barnehageplass til alle som ønsker det. For å nå dette målet skal investeringstilskuddet bidra til å dekke deler av anleggskostnadene (tomte- og byggekostnader) og redusere finansieringsbehovet (behovet for lån eller egenkapital).

3 Tildelingskriterier

3.1 Tiltak som omfattes av tilskuddsordningen

Investeringstilskudd gis ved følgende tiltak:

1. Oppføring av nytt barnehagebygg. Her danner dokumenterte anleggskostnader grunnlaget for beregning av investeringstilskuddet.
2. Ombygging av eksisterende bygg med annet bruksområde til barnehagebygg. Her danner markedsverdien av det opprinnelige lokalet samt dokumenterte anleggskostnader til ombygging grunnlaget for beregning av investeringstilskuddet.
3. Ny barnehage som etableres ved kjøp av lokaler som tidligere har vært benyttet til barnehage. Her danner markedsverdien av det opprinnelige lokalet samt dokumenterte anleggskostnader til ombygging grunnlaget for beregning av investeringstilskuddet.
4. Ny barnehage som etableres i leide lokaler som er nybygget til barnehageformål. Her danner dokumenterte anleggskostnader grunnlaget for beregning av investeringstilskuddet.

5. Ny barnehage som etableres i leide lokaler. Her danner markedsverdien av det opprinnelige lokalet samt dokumenterte anleggskostnader til ombygging grunnlaget for beregning av investeringstilskuddet.
6. Det gis også investeringstilskudd ved tilbygg eller annen utvidelse av eksisterende barnehage. Se nærmere tiltakene nevnt i punkt 1 til 5 i dette avsnittet.

Investeringstilskuddet er begrenset oppad til gjeldende maksimalbeløp per barn, jf. punkt 3.4 og avkortingsreglene i punkt 3.5.

Det gis investeringstilskudd ved etablering av ny barnehagevirksomhet i lokaler som tidligere har vært benyttet til barnehage når det etter en reell nedleggelse kommer inn ny barnehageeier og hovedsakelig nye medarbeidere og nye barn. Det stilles krav om at den gamle barnehagevirksomheten er meldt nedlagt, den nye er meldt åpnet og at kommunen har gitt ny godkjenning. Hvis ikke særlige forhold taler for noe annet, skal en barnehage regnes som nedlagt når lokalene ikke har vært brukt til barnehageformål i ett år.

Kommunen og fylkesmannen kan kreve at barnehageeier dokumenterer markedsverdien av lokaler med en takst fastsatt av godkjent takstmann, jf. punkt 6.

Lavvo, gamle og lignende betegnes ikke som lokaler i barnehagelovens forstand og faller utenfor ordningen med investeringstilskudd. Rehabilitering og utbedring av eksisterende barnehagebygg omfattes heller ikke av ordningen. Som ny barnehage regnes likevel barnehager som flytter til nye lokaler når de tidligere lokalene er revet eller etter kommunens vurdering var klart uegnet for fortsatt bruk til barnehageformål. Det gis ikke investeringstilskudd ved økning i antall barn som følge av bedre kapasitetsutnytting.

3.2 Definisjon av anleggskostnader

Anleggskostnader vil si tomtkostnader og byggekostnader.

Tomtekostnader omfatter:

- Pris for råtomt/verdi av egen tomt
- Kostnader vedrørende offentlige veier og ledninger
- Tilknytningsavgift for elektrisitet, vann og kloakk
- Stikkgrøfter med ledninger og kummer, stikkveier på tomt
- Planering og drenering, tilsåing, beplantning og inngjerding
- Anlegg av lekeplass med fast lekeutstyr

Byggekostnader omfatter:

- Utgraving og utsprenging av byggegruben
- Fundamentering, grunnmur, drenering, ev. plate på mark
- Mur- og pussearbeid, pipe
- Tømrer-, snekker- og glassmesterarbeid
- Malerarbeid og gulvbelegg
- Rørleggerarbeid
- Elektrikerarbeid, elektriske ovner

- Ventilasjonsanlegg
- Blikkenslagerarbeid
- Honorarer og gebyrer
- Byggelånsrenter og provisjoner
- Andre byggekostnader
- Verdi av egeninnsats

Kostnader til løst inventar og utstyr faller ikke inn under denne tilskuddsordningen.

3.3 Driftsformer som omfattes av tilskuddsordningen

Investeringstilskudd gis til etablering av nye plasser i ordinære barnehager. Det gis ikke investeringsstilskudd til familiebarnehage eller virksomhet drevet som åpen barnehage. Med ordinær barnehage forstås i denne sammenheng barnehage som drives i bygning spesielt tilpasset til barnehageformål og som er godkjent til dette bruk, jf. barnehageloven §§ 3, 8 og 12, dvs. at barnehagen skal være lokalisert i egen bygning eller ha egne lokaler, eventuelt i sambruk med annen virksomhet.

3.4 Tilskuddsenhet

Investeringstilskuddet utmåles etter økning i antall barn med barnehageplass som følge av tiltak omtalt i punkt 3.1. Tilskudd gis uavhengig av om de aktuelle barna har gått i barnehage tidligere.

Tilskuddet beregnes ut fra et maksimalbeløp som er avhengig av barnets alder og oppholdstid. Maksimalbeløpet er høyere for barn under tre år enn for barn over tre år, og høyere for heltidsplass enn for deltidsplass. Maksimalt investeringsstilskudd per plass i 2005 er:

Per barn under tre år (barn født 2002 eller senere)	
Oppholdstid under 33 timer per uke	kr 25 000
Oppholdstid 33 timer eller mer per uke	kr 50 000
Per barn over tre år (barn født 2001 eller tidligere)	
Oppholdstid under 33 timer per uke	kr 21 500
Oppholdstid 33 timer eller mer per uke	kr 43 000

3.5 Avkorting av investeringsstilskudd

Dersom det viser seg at investeringsstilskuddet beregnet i henhold til punkt 3.4 overstiger det dokumenterte tilskuddsgrunnlaget beregnet i henhold til punkt 3.1 og 3.2, skal tilskuddet avkortes. Avkorting skjer ved at investeringsstilskuddet begrenses oppad til det dokumenterte tilskuddsgrunnlaget.

Lov om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv. trådte i kraft 1. januar 2004. Loven sikrer barnehageeier refusjon av merverdiavgift på kostnader som også dekkes av investeringsstilskuddet. Investeringsstilskuddet skal avkortes tilsvarende barnehageeiers momskompensasjonskrav mot staten knyttet til kostnader det gis investeringsstilskudd for, jf. punkt 6. Investeringsstilskuddet avkortes ikke hvis

barnehagen ikke er kompensasjonsberettiget, jf. lov om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv. § 6 annet ledd.

Merverdiavgiften blir trukket ut av investeringstilskuddet både for kommunalt og ikke-kommunale eide barnehager. Fra 2004 er det gjort et generelt trekk i kommunenes rammeinntekter basert på forventede momskostnader knyttet til investeringer og drift. I dette trekket ble imidlertid anslåtte momskostnader knyttet til investeringer i barnehagesektoren holdt utenfor. En slik særskilt behandling ble gjort for å kunne opprettholde en ordning for investeringstilskudd til alle nye barnehageplasser, uavhengig av eierskap. Det vises til St.prp.nr. 1 (2003-2004) fra Finansdepartementet der det nettopp presiseres at ”merverdiavgiftskompensasjon knyttet til investeringer for kommunale og private barnehager på om lag 250 mill. kroner finansieres samlet gjennom reduksjon i investeringstilskuddet”.

3.6 Nedbetaling av husbanklån

Barnehageeier som tar opp lån i Husbanken er forpliktet til å bruke tilskuddet til å nedbetale husbanklånet. Dette framgår av *Retningslinjer for lån til barnehager fra Husbanken* (HB 7.B.4) punkt 4:

Investeringsstilskuddet skal gå til nedbetaling av husbanklånet. Eventuelt privatlån som inngår som delfinansiering av prosjektkostnader og egenkapitaldel til samme formål, kan dekkes før husbanklånet.

4 Etterbetaling av investeringstilskudd til barnehager som åpnet i 2004

Barnehager som mottok investeringstilskudd i 2004, men som av ulike grunner ikke fikk fylt opp alle plassene på åpningstidspunktet, får investeringstilskudd for nye plasser som tas i bruk i 2005. Alle bestemmelsene i dette rundskrivet gjelder for tilskudd til disse plassene.

5 Bindingstid

Investeringsstilskuddet gis med en bindingstid på ti år. For tilskudd gitt i 2005 utløper bindingstiden 31.12.2015.

Ved å motta investeringstilskudd forplikter barnehageeier seg til å drive med tilnærmet samme kapasitet når det gjelder barnehageplasser gjennom hele bindingstiden. Tilnærmet samme kapasitet vil si at barnehagen i kortere perioder kan ha færre barn enn det den har fått utbetalt investeringstilskudd for. Driftsendringer som innebærer en varig reduksjon i antall barn, kan utløse krav om at hele eller deler av investeringstilskuddet må betales tilbake.

Ved brudd på bindingstiden skal fylkesmannen vurdere om hele eller deler av investeringstilskuddet skal kreves tilbakebetalt. Investeringstilskuddet kan ikke kreves tilbakebetalt hvis det vil være urimelig overfor barnehageeier. Hvis ikke særlige forhold taler for noe annet, skal fylkesmannen kreve tilbakebetalt en forholdsmessig andel av tilskuddet. Fylkesmannens vedtak om tilbakebetaling kan påklages til Barne- og familiedepartementet.

Kommunen har ansvar for å innkreve beløp som skal tilbakebetales fra ikke-kommunale eiere.

Bindingstiden gjelder selv om barnehagen får ny eier. Overdrager skal gjøre den nye barnehageeieren kjent med at det er gitt investeringstilskudd på de vilkår som gjelder for tilskuddet. Å unnlate dette kan medføre erstatningsansvar.

6 Saksbehandling

Søknad om investeringstilskudd fremmes på blankett Q-0305 *Søknad om investeringstilskudd til nye barnehageplasser*. Barnehageeier sender søknaden til den kommunen barnehagen ligger i. Kommunen kontrollerer søknaden og sender den videre til fylkesmannen.

Barnehageeier er ansvarlig for at blanketten er korrekt utfylt i henhold til bestemmelsene i dette rundskrivet. Barnehageeier skal kunne dokumentere opplysningene i søknaden i form av et regnskap for etableringen, jf. punkt 3.1 og 3.2. Barnehageeier som etablerer virksomhet i leide lokaler er ansvarlig for å skaffe til veie nødvendige opplysninger fra den som eier bygget barnehagen drives i. Med sin underskrift bekrefter barnehageeier at opplysningene i søknaden stemmer med faktiske forhold og at investeringstilskuddet vil bli nyttet etter forutsetningene.

Søknad om investeringstilskudd kan først fremmes når de nye barnehageplassene er tatt i bruk. Som vedlegg til søknaden skal følge kopi av åpningsmelding og godkjenning, jf. barnehageloven § 12. Barnehageeier som av ulike grunner ikke får fylt opp alle plassene på innen søknadstidspunktet, kan senere søke om investeringstilskudd for nye plasser som tas i bruk i 2005.

Barnehageeier må i søknaden beregne merverdiavgiftskostnadene som har påløpt etter 1.1.2004 som følge av etableringen, jf. punkt 3.1. Investeringstilskuddet avkortes med et tilsvarende beløp, jf. punkt 3.5.

Kommunen skal kontrollere at vilkårene for å motta investeringstilskudd er til stede før søknaden sendes til fylkesmannen. Kommunen skal kontrollere at det søkes for korrekt antall barn fordelt på oppholdstid og alder, jf. blankett Q-0105 *Melding om åpning av barnehage/endring i antall barn*. Kommunen skal også kontrollere om barnehagen har hatt anleggskostnader som tilsvarer eller overstiger søknadsbeløpet, jf. punkt 3.4 og 3.5. Kommunen kan kreve at barnehageeier dokumenterer markedsverdien av lokaler med en

takst fastsatt av godkjent takstmann. Kommunen skal kontrollere at den anslåtte merverdiavgiftskostnaden er sannsynlig i forhold til tiltaket og tilskuddsgrunnlaget, og bør kreve en redegjørelse hvis momskostnadene er lavere enn 20 prosent av anleggskostnadene. I tilfeller hvor barnehager etableres i lokaler som tidligere har vært benyttet til barnehage, skal kommunen kontrollere at det har funnet sted en reell nedleggelse og en reell nyetablering. Kommunen underskriver søknaden og bekrefter ved dette at søknaden er kontrollert.

Fylkesmannen fatter vedtak om tildeling av investeringstilskudd. Fylkesmannen foretar som hovedregel en formalia- og rimelighetskontroll av opplysningene i søknaden. Fylkesmannen skal sende søknader som er mangelfullt utfylt eller dokumentert tilbake til kommunen.

Fylkesmannen kan kreve at barnehageeier dokumenterer markedsverdien av lokaler med en takst fastsatt av godkjent takstmann. I tilfeller hvor barnehager etableres i lokaler som tidligere har vært benyttet til barnehage, skal fylkesmannen vurdere hvorvidt det har funnet sted en reell nedleggelse og en reell nyetablering.

Fylkesmannen kan kreve særskilt dokumentasjon fra kommunen i de tilfeller der barnehagen har flyttet ut av lokaler som etter kommunens vurdering var klart uegnet til barnehageformål, jf. pkt. 3.1. Fylkesmannen kan gjøre en selvstendig vurdering av hvorvidt kravet om uegnethet er oppfylt.

Fylkesmannen skal avkorte investeringstilskuddet tilsvarende merverdiavgiftskostnadene som har påløpt etter 1.1.2005 som følge av etableringen, jf. punkt 3.1 og 3.5. Fylkesmannen skal kontrollere at den anslåtte merverdiavgiftskostnaden er sannsynlig i forhold til tiltaket og tilskuddsgrunnlaget. Fylkesmannens avkorting skjer uavhengig av om barnehageeier faktisk søker refusjon for påløpte merverdiavgiftskostnader fra fylkesskattekontoret.

Fylkesmannens vedtak er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven, og reglene i forvaltningsloven kap. IV–VI kommer dermed til anvendelse. Kopi av fylkesmannens vedtaksbrev sendes Husbanken, jf. punkt 3.6. Fylkesmannens vedtak kan påklages til Barne- og familiedepartementet, jf. forvaltningsloven § 28 første ledd.

Investeringstilskuddet utbetales til kommunen, også for ikke-kommunale barnehager. Kommunen skal uten ugrunnet opphold videreformidle tilskuddet til ikke-kommunale barnehager.

Fylkesmannen skal ved utbetaling av investeringstilskuddet sørge for at mottaker gjøres kjent med at departementet eller Riksrevisjonen kan iverksette kontroll med at tilskuddsmidlene blir nyttet etter forutsetningene, jf. Bevilgningsreglementet § 17. Fylkesmannen fører kontroll på vegne av departementet.

7 Kontroll

Kommunen har et ansvar for å føre kontroll med at vilkårene for investeringstilskuddet blir overholdt, særlig i forhold til bestemmelsene om bindingstid. Dette skal skje gjennom årsmeldinger (KOSTRA-skjema 16), åpnings- og endringsmeldinger og gjennom det generelle tilsynet kommunen har ansvar for å utøve overfor all barnehagevirksomhet i kommunen, jf. barnehageloven § 10. Dersom vilkårene for investeringstilskuddet ikke overholdes, skal kommunen underrette fylkesmannen.

Fylkesmannen skal foreta stikkprøver ved saksbehandling av søknader om investeringstilskudd. Fylkesmannen har også et ansvar for å føre kontroll med at vilkårene knyttet til tildelt investeringstilskudd blir overholdt. Fylkesmannen skal foreta stikkprøvekontroller.

8 Skatt på investeringstilskudd

Etter skatteloven § 5-1 er som hovedregel enhver fordel vunnet ved virksomhet skattepliktig inntekt. Private barnehager der plassene prises til tilnærmet selvkost er imidlertid fritatt for skatteplikt etter skatteloven § 2-32. Følgelig vil ikke investeringstilskuddet være skattepliktig inntekt for disse virksomhetene.

Nærmere informasjon om skatteplikt av investeringstilskuddet kan fås ved henvendelse til skatteetaten.

9 Regnskapsføring i kommunene

Investeringstilskuddet føres i kommunenes investeringsregnskap (kontoklasse 0) på funksjon 221 – *Førskolelokaler og skyss*. Investeringstilskudd til kommunale barnehager inntektsføres på art 700 (refusjon fra staten). Investeringstilskudd til ikke-kommunale barnehager inntektsføres på art 810 (andre statlige overføringer) og utgiftsføres på art 470 (overføringer til andre (private)).